สัมภาษณ์ "โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำประวัติการพัฒนาพลังงานของประเทศไทย"
ดร. เกษม จาติกวณิช
อดีตผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
ณ บริษัทไทยโตไกคาร์บอนโปรดักท์
อาคารหรินธร ชั้น 11 สาธรเหนือ บางรัก
วันอังคารที่ 27 มีนาคม 2544 เวลา 13.30 น.

อ. เทียนไชย : การที่มาพบท่านวันนี้เพื่อมาสัมภาษณ์เกี่ยว กับประวัติพลังงานตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นโครงการศึกษาของ สพช. เพื่อเป็นวิทยาทานให้แก่คนรุ่นหลัง เพราะว่าเรื่องเหล่านี้นับวันจะสูญหายไป ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็มีอายุมากขึ้น จึงจัดทำเป็นเอกสารขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับพลังงานของประเทศในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เรื่องในอดีตจะต้องเอาบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ช่วงนั้นมาให้ความเห็นและ เราก็เอามาบันทึกไว้ในส่วนที่ท่านรับผิดชอบในแต่ละเรื่อง เพราะฉะนั้นวันนี้ถือโอกาสเรียนพบท่านเพื่อขอทราบความเป็นมายุคก่อตั้ง กฟผ. หรือก่อนหน้านั้นว่าภาคการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร ทำไมถึงรวมการ ไฟฟ้ายันฮี และเหตุผลในการตั้ง กฟผ. การบริหารจัดการองค์กร การจัดการด้านพลังงาน และการจัดการด้านพนักงาน

ดร. เกษม : เริ่มต้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การใช้พลังงานน้อยมาก มีการให้สัมปทานกับ เดนมารค์ หรือเบลเยี่ยมเป็นคนไปทำโรงไฟฟ้าวัดเลียบขนาดเพียง 10 - 20 เมกะวัตต์ ก็พอใช้ทั่วกรุงเทพฯ ตอนนั้นใช้เชื้อเพลิงต่างๆ เช่น ฟืนเป็นหลัก ต่อมาขายข้าว ไม่ออกก็เอาข้าวเปลือกมาเผา สมัยก่อนนี้ใช้ไฟไม่มาก แล้วป่าไม้ก็ยังมีมาก ต่างจังหวัดก็ใช้เครื่องดีเซลเล็กๆ ขนาด 200 - 300 กิโลวัตต์ พอออกไปจากตัวเมืองก็ไม่มีไฟใช้เพราะไม่ต่อกันเป็น grid ใครที่อยู่ใกล้โรงสีข้าวก็จะมีไฟใช้ เพราะใช้เปลือกข้าวเผาไฟ ใช้เป็นพลังงานไปด้วย แล้วอาศัยขายไฟให้กับประชาชน พอสงครามเสร็จสิ้น เริ่มสร้างโรงไฟฟ้าวัดเลียบ และการไฟฟ้าสามเสน แต่สายไฟไม่ได้ต่อกัน ต่างคน ต่างทำกัน สายไฟฟ้าแรงสูงในขณะนั้นสูงสุด 3.5 กิโลโวลท์ หรือ 3,500 โวลท์ ต่างจังหวัดเป็น 220 กิโลโวลท์ จึงมี 2 ระบบ ในกรุงเทพฯ เป็น 110 ส่วนต่างจังหวัดเป็น 220 ก่อนสงครามก็ไม่มีใครเดือดร้อนเพราะไฟพอและก็จะใช้กับรถราง พอเกิดสงคราม โรงไฟฟ้าวัดเลียบถูกระเบิด และโรงไฟฟ้าสามเสนก็เกิดความเสียหาย ประมาณปี พ.ศ. 2445 - 2446 หลังสงครามเศรษฐกิจโตขึ้นมาทันทีเริ่มมีอุตสาหกรรมเล็กๆ เกิดขึ้น ร้านค้าต้องการใช้ไฟ มีการสร้างตึกสูงขึ้นมาก็ต้องการใช้ลิฟท์ ใช้แอร์ ต่างคนต่างมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าของตัวเอง แม้แต่ในบ้านก็ยังมีเครื่องปั่นไฟเล็กๆ ไฟฟ้า ถึงแม้มาจากโรงไฟฟ้าใหญ่วัดเลียบ และสามเสน ไฟก็ยังตก ทำให้มีการใช้หม้อแปลงไฟฟ้าของตัวเองเสียบเข้าไป ไฟก็ยิ่งตกไปใหญ่ ปัญหาตอนนั้นยุ่งมาก ทำให้ประเทศเราล้าหลังประเทศอื่นๆ มายุคหลังสงครามโลกประมาณ 2 ปีกว่า ประมาณปี พ.ศ. 2448-2449 นายช่างกลับจากสหรัฐอเมริกา โดยมากเป็นพวกวิศวกรที่ ไปเรียนต่อปริญญาโท ในขณะเดียวกันประเทศต้องการพัฒนาไฟฟ้ามากขึ้น เศรษฐกิจกำลังเติบโต ไฟไม่ค่อยสว่าง ก็เร่งไม่ขึ้น ทุกคนก็เบื่อมากต่างก็ไปซื้อเครื่องปั่น ไฟฟ้ามาช่วยตัวเอง ความจริงเรื่องไฟฟ้ามีคนอยากพัฒนามาก่อนแล้ว คือ ตอนนั้นกระทรวงอุตสาหกรรม หม่อมเจ้านิดคิดจะสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ ตอนนั้นไฟฟ้า อยู่กับกรมโรงงานไม่มีใครเป็นเจ้าของเรื่อง แต่เจ้าของเรื่องจริงๆ คือ กรมพระกำแพง ท่านพาฝรั่งมาคนหนึ่งจากสวีเดนมาทำโครงการไว้เป็นกระดาษโรเนียว และก็ออกไปสำรวจแหล่งน้ำต่างๆ เพราะเขาเห็นแล้วเมืองไทยไม่

มีน้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซ ธรรมชาติ ตอนนั้นมีแต่ป่าไม้ กรมพระกำแพงเป็นคล้ายๆ อธิบดีรถไฟ ท่านเชิญฝรั่งคนนี้มาสำรวจและเขียนโครงการ ฝรั่งคนนั้นเห็นว่า เมืองไทยยังใช้ไฟน้อยจึงควรจะสร้างเขื่อนขนาด 80 เมกะวัตต์ แต่ตอนนั้นสร้างไม่สำเร็จเพราะคนไม่เชื่อว่าจะมี การใช้ไฟถึง 80 เมกะวัตต์ ก็เลยเป็นปัญหากู้เงินไม่ได้ และภาวะเศรษฐกิจตอนนั้นทำให้เรากู้เงินไม่ได้ ต่อมาหม่อมหลวงชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน ท่านก็สร้างเขื่อนเจ้าพระยา ท่านก็ไปกู้เงิน ตอนนั้นเห็นว่าการสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ควรจะเป็นเขื่อนอเนกประสงค์ ให้มีประโยชน์ต่อเกษตรกร และป้องกันน้ำท่วมด้วย ถ้าจะให้ดีที่สุดต้องไปสร้างเขื่อนข้างบน เพื่อที่จะไม่ต้องผันน้ำ ก็เลยคิดจะไปสร้างที่ยันฮี

อ. เทียนไชย : ยันฮีเป็นชื่อท้องถิ่นหรือเปล่า

ดร. เกษม : เป็นชื่อท้องถิ่น จุดที่จะสร้างเป็นภูเขาเข้ามาหนีบ ก็เป็นที่ๆ เหมาะสม เพราะถ้าจะสร้างเขื่อนสถานที่ต้องเป็นช่องเขา จะได้ไม่ต้องใช้คอนกรีตมาก ต้องมีหินแข็งแรง ข้างหลังอ่างเก็บน้ำ และต้องมีน้ำมากพอ แม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำใหญ่ที่สุดของประเทศ มีแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ก็คิดที่จะสร้างเขื่อนที่นี่ ซึ่งมีความสมเหตุสมผลพอที่จะ ทำให้ธนาคารโลกเห็นด้วย ปัญหามีอยู่ว่าเขื่อนขนาดใหญ่กี่ปีจะใช้ไฟหมด ถกเถียงกันอยู่นาน ประเด็นคือ ต้องมีรายได้กลับมาใช้เงินคืนธนาคารโลก และตอนนั้นประเทศเรายังไม่เคยกู้มาแบบนี้ ซึ่งต้องใช้เงินคืนโดยตัวเอง ไม่ให้เอาเงินงบประมาณไปคืน จึงเกิดปัญหาขึ้นมาว่าหน่วยงานใดจะเป็นคนทำ กรมชลประทานทำไม่ได้ เพราะเป็นราชการ เงินต้องเข้าหลวงหมด ตอนนั้นยังไม่มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ก็เลยคิดตั้งการไฟฟ้ายันฮีขึ้นมา พ.ศ. 2500 ยุคจอมพล ป. กว่าจะรุดออกมาได้มีการต่อต้าน กันมาก แต่สมัยนั้นก็ต่อต้านกันไม่มากเท่าสมัยนี้

อ. เทียนไชย : แต่ก็มีการต่อต้านใช่ไหม

ดร. เกษม : มี อธิบดีกรมป่าไม้ไม่เห็นด้วย เพราะป่าไม้สักมีค่าหลายหมื่นล้าน กลัวว่าจะจมน้ำ พวก NGO สมัยนั้น และก็นักการเมือง เนื่องจากเป็นโครงการของจอมพล ป. พรรคเสรีมนังคศิลา พรรคอื่นก็ต้องการจะล้ม ต่อมามีผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งที่ไม่ค่อยมีใครเชื่อ บอกว่าเขื่อนที่จะสร้างไม่ใช่ไม่มีคนใช้ แต่ไม่พอใช้ หม่อมหลวงชูชาติไปกู้เงินที่ธนาคารโลก ทิ้งให้ผมอยู่คนเดียว หัวหน้ากองพลังน้ำ ผมเป็นเด็กหนุ่มก็ต้องไปต่อสู้ในสภา พระราชบัญญัติผ่านออกมาได้ก็พอดีรัฐบาลจอมพล ป. ล้ม เป็นพระราชบัญญัติตั้งการไฟฟ้ายันฮี ข้อที่จอมพลสฤษดิ์ เป็นห่วงคือ เป็นการสร้างหนี้สินให้ลูกหลาน เพราะกู้ 59 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เป็นเวลา 20 ปี

อ. เทียนไชย : เพราะตอนนั้นยังไม่มีโครงการอะไรที่ใหญ่

ดร. เกษม : ท่านกลัวเป็นหนี้สินให้ลูกหลานตั้ง 20 ปี ผมก็ต้องไปออกทีวีดำ-ขาว สู้กับอาจารย์ สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ท่านเป็นอาจารย์ผม ท่านก็มองว่าน้ำจะท่วมเชียงใหม่ ผมก็ต้องไปเรียนชี้แจงว่าเป็นไปไม่ได้ พระราชบัญญัติผ่าน จอมพล ป. ก็ถูกเนรเทศ ไปอยู่ที่ญี่ปุ่นด้วยหลายสาเหตุ จอมพลสฤษดิ์ก็เร่งใหญ่ให้ทำโครงการให้เสร็จ สรุปแล้วยุคใหม่ก็มา คือต้องทำให้มีไฟใช้ให้ได้ก็เลยไปกู้เงิน แต่ฝรั่งบอกว่ากว่าจะสร้างเขื่อนเสร็จใช้เวลาอีกนาน ก็เลยเร่งสร้างโรงจักรพระนครเหนือที่นนทบุรี ตอนสร้างเราเป็นนายช่างเป็นผู้ควบคุมก่อสร้างและก็มีวิศวกรออกจาก มหาวิทยาลัยมาร่วมกันสร้างทั้งวันทั้งคืน ตอนนั้นยุคทองของการไฟฟ้าตึกสูงสุดก็ 9 ชั้น แต่ boiler สูงกว่าตึก 9 ชั้น ทุกคนตื่นเต้นกันมาก ทั้งโครงการมีเครนเดินได้ตัวเดียว ทุกอย่างต้องเสี่ยงเอง ทุก

คนสู้กับเวลา เร่งวันเพื่อที่จะให้เสร็จให้ได้ จอมพลสฤษดิ์ ท่านถามผมว่าผมเป็นนายช่าง เมื่อไหร่จะมีไฟให้ใช้ได้ ก็เรียนท่านว่าเร่งสร้างโรงไฟฟ้าที่พระนครเหนือ ส่วนเขื่อนก็สร้างไป

อ. เทียนไชย : โรงไฟฟ้าพระนครเหนือตอนนั้นใช้น้ำมันหรือลิกไนต์

ดร. เกษม : ตอนแรกจะใช้ลิกไนต์เริ่มไปขุดได้บ้าง แต่บุ้งกี๋ขุดได้ทีละบุ้งกี๋ แต่ยุคที่น้ำมันนำเข้าเราไม่มีเองก็ใช้น้ำมันก่อน

อ. เทียนไชย : ยุคแรกใช้น้ำมัน

ดร. เกษม : น้ำมันแต่เสริมด้วยลิกไนต์แต่ผลสุดท้ายไปไม่ ได้ เพราะลิกไนต์ต้องขนมาหลาย 100 กิโลเมตร เป็นฝุ่นหมด เพราะฉะนั้นต้องใช้ที่นั่น จอมพลสฤษดิ์ขอให้ทันวันเฉลิม ช่วงนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปต่างประเทศ ผมก็รับปากไปแต่ไม่ค่อยแน่ใจ ก็ทำจนเสร็จเพราะมีเป้าหมายและบอกจอมพลสฤษดิ์ไปแล้ว ไม่เช่นนั้นจะถูกใส่ตารางยิงเป้า ยุคใหม่ก่อนโรงไฟฟ้าพระนครเหนือก็ยกเลิกหมด ใช้ไม่ได้ เพราะประสิทธิภาพไม่ถึง มีควันออกมาเต็มบ้านเต็มเมือง ก็เลยเป็นยุคใหม่ที่ใช้ไอน้ำแรงดันสูงซึ่งวันนี้ก็ยังอยู่ที่นั่น เริ่มพัฒนาเรื่อยไปจากที่ต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่ม พยายามเติม ที่เขื่อน เขื่อนภูมิพลที่ว่าจะใช้ไม่หมด 2 ปีก็หมด สร้างหน่วยผลิตไปเรื่อยๆ 6-7 ปีหมด จากโรงไฟฟ้าพระนครเหนือก็สร้างเพิ่มไปเรื่อยๆ ในที่ต่างๆ เพื่อให้ทันกับความต้องการ ตอนนั้นมีอย่างเดียวคือขอให้มีไฟใช้ แพงเท่าไหร่ไม่คอยมีใครคิดกัน เพราะพวกเราเรียนมาว่าไม่มีไฟฟ้าอะไรที่แพงกว่าไม่มีให้ใช้ ต้องมีใช้และต้องไม่ ขัดข้อง อันนี้เป็นแม่บทและก็สู้กันมาเรื่อยจนกระทั่งเห็นว่าน้ำมันไปเรื่อยๆ ไหว เขื่อนก็สร้างไม่ทัน สถานที่ที่จะสร้างเขื่อนก็จะหมด น้ำมันบางทีก็ขึ้นไปถึง 40 เหรียญสหรัฐฯ ก็คิดว่าจะเอาอะไร มีเหลืออย่างเดียวตอนนั้นคือปรมาณู ทุกคนก็ต้องการหนีน้ำมันแพง รวมทั้ง สหรัฐอเมริกาด้วย เมื่อคิดว่าค่าก่อสร้างไม่แพงกว่าน้ำมันและไม่แพงกว่าถ่านหิน เราก็ไปชลบุรี อ่าวไผ่ กว่าจะได้ที่ก็เกือบตาย เพราะที่ครึ่งหนึ่งเป็นของราชการอีกครึ่งหนึ่งไม่ใช่ สรุปแล้วก็ได้ที่ แต่เราไม่มีเงินจะสร้าง ทั้งที่มี ที่แล้ว ต่อมาก็ไปสำรวจเจอก๊าซธรรมชาติและลิกไนต์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็สร้างโรงเผาลิกไนต์เล็กๆ 75 เมกะวัตต์ทีละโรง ส่วนยูโนแคลเจาะเท่าไหร่ก็ไม่เจอน้ำมัน เจอแต่ก๊าซฯ ผมก็บอกว่าก๊าซฯ ของคุณเอามาใช้กับโรงจักรที่มีอยู่แล้วได้ไหม แต่จะให้สร้างโรงจักรใหม่เพื่อใช้ก๊าซฯ คงสู้ไม่ไหว นอกจากดัดแปลงเครื่องที่มีอยู่ ต่อมาผมเป็นรัฐมนตรีอุตสาหกรรมและการไฟฟ้าด้วยในเวลาเดียวกันก็เจรจากับยูโน แคลว่าไฟฟ้าจะรับซื้อแต่ต้องราคานี้มีเท่าไรรับซื้อหมด ฝรั่งก็ตกลง แต่ถ้าซื้อนิดหน่อยไม่เอา ท่อก๊าซฯ เบ้อเริ่มใส่มาใช้นิดเดียวไม่คุ้มทางไกล อันนั้นเป็นจุดเปลี่ยนพลังงานของเมืองไทยเลย พอได้ก๊าซฯ มาทุกคนก็เกี่ยวข้องในการเจรจา ทั้งกรมทรัพยากรธรณี หม่อมเต่าจากกระทรวงการคลัง ในยุคนั้นถ้าไม่มีพวกนี้เราก็ไม่มีความมั่นใจพอที่จะตกลงเรื่องใหญ่ๆ อย่างนี้ได้ พอได้มาก็มีปัญหาอยู่ที่ตอนเจาะลงไปก๊าซฯ มันร้อนแล้วก็เผาไหม้ ทำให้ก๊าซฯ ไม่มา ฝรั่งก็เข้าชี้ให้เราใช้มากๆ เพื่อให้คุ้ม ก็เริ่มยุคก๊าซ ธรรมชาติ แล้วต่อมาก็ไปใช้ในโรงแยกก๊าซฯ และอื่นๆ ทำให้ใช้ก๊าซฯ ในการผลิต ไฟฟ้าน้อยลง ในขณะเดียวก็ใช้ลิกไนต์ เพราะเรามีอยู่ 2 อย่าง เท่านั้น คือ ก๊าซฯ กับลิกไนต์ ก็เป็นการพัฒนาพลังงานแบบสมัยใหม่ ส่วนปรมาณูเราก็ใช้ไม่ได้

อ. เทียนไชย : แล้วทำอย่างไรครับ หรือเลิกไปเลย

ดร. เกษม : ยังไม่เลิกดี ยังฝันกันอยู่บ้าง วันหนึ่งเราต้องมี แต่พอเราเจอก๊าซฯ มากขึ้น น้ำมันก็ถูกลง ปรมาณูแพงขึ้นแล้ว เรื่องความปลอดภัยทำให้ราคาแพงกว่าเก่ามาก และมีความเสี่ยงก็เลยเลิกไป ถ้าพูดจริงๆ ถ่านหินนำเข้าดีกว่าใช้ปรมาณูเพราะถูกกว่ามาก เดี๋ยวก่อนจะไปถึงตรงนั้น กำลังทะเลาะกันอยู่รู้สึกว่าเราก็พัฒนาไปได้อย่างนี้เรื่อยๆ ทีหลังเขาเจาะก๊าซฯ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็เจอก๊าซฯ เพิ่มขึ้น แต่อย่าไปนอนใจเพราะ มันมีวันหมดไม่

เหมือนน้ำถึงปีมา ที่บอกว่าถ่านหินเป็นทางเลือกที่ดีเพราะว่าในโลกยังมีถ่านหินมาก และคนใช้น้อยเพราะถ่านหินไปใช้กับรถยนต์และเครื่องบินไม่ได้ ตราบใดที่ถ่านหินนำเข้าใส่เรือใหญ่ๆ มาได้มากก็ไม่แพง แล้วเรายังมีที่ที่จะรับได้ก็เป็นทางเลือกที่เราควรจะดูว่าจะใช้กันเมื่อไร แต่คนมักไปพูดถึงลิกไนต์ ซึ่งคุณสมบัติต่างกันมาก ลิกไนต์มีกำมะถันสูงมาก โรงไฟฟ้าแม่เมาะต้องติดตั้ง FGD กำจัดกำมะถัน ผมยังชมเด็กรุ่นหลังว่า FGD ที่ติดตั้งเป็นห้องมหึมาก็สามารถควบคุมมลพิษได้ เพราะมีเครื่องวัด มีตัวควบคุมต่างๆ เดี๋ยวนี้ไม่มีข่าวเลย

อ. เทียนไชย : มีไม่ได้ เพราะมันวัดได้ทุกจุด ขนาดลิกไนต์เรายังใช้ได้ ก็แสดงว่าเราสามารถ ควบคุมได้ แต่ถ่านหินที่เรานำเข้ามามีกำมะถันน้อยกว่ากันมาก

ดร. เกษม : วันหนึ่งถ่านหินต้องมา มันไม่มีทางอื่น

อ. เทียนไชย : พอก๊าซฯ หมด ลิกไนต์ไม่ได้ใช้เพิ่ม นิวเคลียร์จะมีโอกาสกลับมาไหม

ดร. เกษม : มีน้อยมาก นอกจากประเทศอื่นจะใช้ก่อน แต่เวลานี้ในอเมริกาไม่ได้สร้างเลย มีแต่ญี่ปุ่นยังแอบสร้างนิดๆ หน่อย ก็ยังไม่มาก

อ. เทียนไชย : โอกาสที่จะเกิดในประเทศไทยยากใช่ไหม

ดร. เกษม : ยาก ไม่ควรเสียเวลา ใช้อย่างอื่นก่อน ง่ายๆ คือถ่านหินให้จบก่อนดีกว่า คือไม่มีใครพูดความจริงกันว่าเอาไม่เอา

อ. เทียนไชย : ก็เริ่มให้ข่าวพูดให้คนเข้าใจ

ดร. เกษม : ต้องให้คนที่มีบารมีไปพูด

อ. เทียนไชย : ก็ต้องรัฐบาล

ดร. เกษม : รัฐบาลก็ไม่แน่ มันการเมือง คุณอานันท์ก็เข้าไปอยู่ในธุรกิจถ่านหินก็ไม่สำเร็จ สักวันหนึ่งก็ต้องถึงเวลา เหมือนเขื่อนสู้กันมาเมื่อมันจำเป็นก็ต้องสร้าง

อ. เทียนไชย : ในส่วนของการผลิตไฟฟ้าก็ลงทุนไปมาก แล้วเรื่องระบบสายส่ง เงินกู้มาจากไหน

ดร. เกษม : มาพร้อมกันเพราะกำลังผลิตอยู่กรุงเทพฯ โรงไฟฟ้าพลังน้ำอยู่ข้างบน ต่อมาเปลี่ยนจาก 3.5 กิโลโวลท์ ระบบส่งของเราก็พัฒนาไปมาก เป็น 230 กิโลโวลท์ สูงสุด แล้วเอาพลังน้ำจากเขื่อนภูมิพลลงมากรุงเทพฯ ซึ่งมีกำลังส่ง 230 กิโลโวลท์ มาต่อเข้า ทุกคนก็กลัวผมก็ไปต่อรองกับฝรั่งเอาสัก 100 กว่ากิโลโวลท์ ได้ไหม ฝรั่งก็บอกว่าตายเหมือนกันเอา 230 กิโลโวลท์ เลย บังเอิญเชื่อเขาก็ดีมาก

อ. เทียนไชย : มีสูญเสียสูงไหม

ดร. เกษม : ก็สูญเสียสูงแต่มีความมั่นคง และเดี๋ยวนี้ของเราเป็น 500 กิโลโวลท์ แล้ว

อ. เทียนไชย : รู้สึกว่าใช้ได้ใช่ไหมครับระบบส่ง

ดร. เกษม : ระบบเราใช้ได้ไม่แพ้ใคร ขนาดยุโรปก็สู้กันอยู่เหมือนกัน

อ. เทียนไชย : เพราะฉะนั้นถือว่าการวางแผนยุคนั้นเป็นการมองก้าวหน้าไว้ดี

ดร. เกษม : บางขณะก็หลุดไปได้ เพราะพวกต่อต้านตั้งตัวไม่ทัน

อ. เทียนไชย : ก็เลยได้ระบบดีมา

ดร. เกษม : ได้ระบบดีมา ผมยังเจ็บใจอยู่ท่อก๊าซฯ เจดีเอทางใต้ที่ยังทะเลาะกันอยู่ ควรจะถามว่ากลัวอะไรให้ไปดูระบบที่ส่งกันอยู่ทุกวัน

อ. เทียนไชย : ตัวอย่างก็มีให้เห็นอยู่แล้ว

ดร. เกษม : เห็นอยู่แล้ว ผมเจ็บใจเหลือเกิน เวลานี้ไม่มีใครกล้าไปบอกขนไปเลย ถ้าจริงใจนะ ฝรั่งเคยขึ้นไปพบผมบนเครื่องบินกับคุณเกรียงศักดิ์บอกว่าขอสร้าง ตอนนั้นเราเห็นด้วย แต่ความจำเป็นยังไม่มาก แหล่งจากยูโนแคลก็มากพอแล้ว

อ. เทียนไชย : ตั้งแต่ยุคนั้นเลยหรือ

ดร. เกษม : ยุคนั้นนานมาแล้ว แต่มีมาเลเซียเข้ามาเกี่ยวข้องก็เลยทะเลาะกันอยู่หลายปีว่าใครเป็นเจ้าของ แต่ไม่ทันนึกถึงว่าจะมีปัญหาเรื่องท่อ

อ. เทียนไชย : ตอนนั้น ยุคเดิมมีการรวมการไฟฟ้า ก่อนที่จะตั้งเป็นการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็รวมการไฟฟ้ายันฮี การไฟฟ้าลิกไนต์ และการไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนืออีกแห่ง

ดร. เกษม : ผมเป็นผู้ว่าการการไฟฟ้ายันฮี มี grid ใหญ่ที่สุด เพราะว่ากำลังผลิตมาจากกรุงเทพฯ ส่วนการไฟฟ้าอื่นกำลังผลิตน้อย สำหรับการไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนือเกิดขึ้น เพราะจอมพลสฤษดิ์อยากได้น้ำพอง ท่านเป็นคนอีสาน ทุกคนก็ต้องรีบไปสร้างเขื่อนนั้นแต่เขื่อนเล็กนิดเดียว ไฟพอใช้แถวนั้น แต่ไฟดับง่าย เพราะมันไม่มีระบบส่งเชื่อมโยงจากหลายๆ แหล่ง เพราะฉะนั้นจึงไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก และไม่สามารถที่จะใช้คืนเงินกู้ได้

อ.เทียนไชย : แต่ตอนนั้นเป็นองค์กรแยกจากกันใช่ไหม

ดร. เกษม : แยกจากกัน เพราะการไฟฟ้ายันฮีอยู่ส่วนกลางและมีเงินมาก เทคโนโลยีก็อยู่ที่นี่ ส่วนการไฟฟ้าลิกไนต์เป็นอีกโรงหนึ่งที่แม่เมาะมีเครื่องขุดเล็กๆ สำหรับการไฟฟ้า ตะวันออกเฉียงเหนือมาจากพวกชลประทานที่ทำเขื่อนก็ไม่ชินกับการเดินเครื่องก็ มีคนบอกว่าน่าจะมารวมกัน

อ. เทียนไชย : รวมกันจัดตั้งเป็นการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ดร. เกษม : ผมเป็นผู้ว่าการต่อ

อ. เทียนไชย : นั้นคือ หลักการที่นำมารวมกัน

ดร. เกษม : แล้วก็ได้ผล ถ้าปล่อยไว้อย่างนั้นไปไม่รอด เพราะ load ก็น้อย กำลังการผลิตก็น้อย ตอนหลังระบบเชื่อมต่อหมด ไฟไม่ดับแล้ว

อ. เทียนไชย : ถ้าฟังจากท่านแล้วแสดงว่ายุคนั้นเริ่มมอง เชื้อเพลิงที่เหมาะสมกับประเทศอยู่แล้ว ดูความเหมาะสม ต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เพราะเข้าใจว่านี้คือหลักการของการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตฯ มาตลอด หลักการคือ การหาเชื้อเพลิงที่มั่นคง

ดร. เกษม : เชื้อเพลิงที่มั่นคง ตอนนั้นก็คือพลังน้ำ

อ. เทียนไชย : ถ้าเปลี่ยนไปตามอย่างที่ท่านว่าพอเจอก๊าซฯ ก็เปลี่ยนมาใช้ก๊าซฯ ซึ่งเดิมก็จะใช้นิวเคลียร์

ดร. เกษม : นิวเคลียร์มีปัญหาของมันเอง ไม่เหมือนกับตอนที่เราคิด

อ.เทียนไชย : สมมติว่าถ้าตอนนั้นไม่เจอก๊าซฯ บ้านเราจะมีนิวเคลียร์ไหม

ดร. เกษม : ไม่เจอก๊าซฯ สมมุติเจอลิกไนต์ โอกาสนิวเคลียร์อาจจะไม่มีแต่อาจจะเป็นไปได้ ถ้าน้ำมันขึ้นทุกวันอย่างตอนนั้น จาก 3 เหรียญสหรัฐฯ ไปเป็น 10 จาก 10 ไปเป็น 30 เหรียญสหรัฐฯ เห็นแล้วน่ากลัวมาก ถ้าเราไม่เจอก๊าซฯ ก็คงจะเลือกถ่านหินกับ น้ำมัน

อ.เทียนไชย : ยุคนั้นถ่านหินนำเข้ายังไม่ได้มีการพิจารณา

ดร. เกษม : ยังไม่ได้คิดกัน

อ. เทียนไชย : เพราะตอนนั้นคิดไปถึงนิวเคลียร์ อย่างที่ท่านพูดว่าตอนนั้นโลกกำลังสนใจนิวเคลียร์เราก็จะตามเขา

ดร. เกษม : ฝรั่งมีถ่านหิน แต่ยังใช้นิวเคลียร์เพราะเป็นเชื้อเพลิงที่สะอาดในแง่ของเขา แต่ก็มีปัญหามากเหมือนกัน

อ. เทียนไชย : ในส่วนของฝ่ายจำหน่ายตอนนี้ตั้งเป็นการไฟฟ้า นครหลวง และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การซื้อขายไฟฟ้าก็เริ่มกันตั้งแต่ยุคนั้นเลยใช่ไหมครับ โดยการไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคซื้อราคาส่งมาแล้วก็ขายต่อให้ประชาชน วิธีการเริ่มแต่ยุคนั้นเหมือนกัน

ดร. เกษม : เริ่มยุคนั้นเลย ซึ่งอาจจะเป็นของดีได้ทั้ง 2 ระบบ คือรวมหรือแยก อย่างไต้หวัน รวมหมด อย่างญี่ปุ่นมีทั้งการผลิตและการจำหน่าย แต่มี 9 บริษัท แยกตามภูมิศาสตร์ ก็แล้วแต่ประวัติศาสตร์ ส่วนของเรามหาดไทยเป็นผู้ดูแลการจำหน่าย มาแต่เดิม สมัยนั้นทางกระทรวงมหาดไทยคุณประภาสไม่ให้เข้าไปยุ่ง

อ. เทียนไชย : ไม่มีความขัดแย้งอะไร

ดร. เกษม : ก็เคยคิดที่จะรวมกัน แต่เห็นว่าเป็นอยู่อย่างนี้ก็ใช้ได้

อ. เทียนไชย : โครงสร้างก็เหมือนเดิมอยู่จนทุกวันนี้

ดร. เกษม : ตอนนั้นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอ่อนแอมากไม่มีเงิน ก็คิดเหมือนกันว่าจะรวมกับ การไฟฟ้านครหลวง แต่ตอนนี้ภูมิภาครวยแล้ว

อ. เทียนไชย : ในอนาคตจะมีการเปลี่ยนครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เราจะแปรรูปทั้งหมดเลยคือ ยุคที่ท่านก่อตั้งอยู่ในรูปรัฐวิสาหกิจ ไม่ว่าจะเป็นนครหลวง ภูมิภาค การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ซึ่งจัดตั้งตามเหตุผลที่ท่านเล่าให้ฟัง แต่ตอนนี้กำลังจะเปลี่ยนไป แนวนโยบายจะให้เป็นเรื่องของเอกชนเพื่อให้มีการแข่งขันกัน ท่านมีความเห็นอย่างไร

ดร. เกษม : ขึ้นอยู่กับแต่ละยุคสมัยซึ่งไม่เหมือนกัน เมื่อก่อนนี้ทั้งหมดเอามาจากเบลเยี่ยมมาเป็นของหลวง แต่เป็นกรมไม่ได้ผล เพราะว่าเงินรายได้ต้องส่งกลับคลังทำให้ขยายไม่ได้เพราะกว่าจะได้เงินงบ ประมาณมายุ่งยาก ซึ่งเดี๋ยวนี้ในโลกไม่มีแล้ว การตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจตอนนั้นมีความจำเป็นเพราะไม่มีเอกชนที่พอจะมีกำลังทำกิจการไฟฟ้าได้ สมมติว่าเราไม่เปลี่ยนเป็นการไฟฟ้า จะไม่สามารถไปกู้เงินได้ เขาไม่ให้กู้แต่เมื่อเป็นการไฟฟ้ากฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องมีเงินพอที่จะใช้คืนเงินกู้ ยุคนั้นเป็นยุคที่รุ่งเรืองพอสมควร แล้วในโลกก็ยังมีอีกมากที่เป็นแบบเรา มีอเมริกาที่แปรรูปเพราะอเมริกามีหัวแปรรูปตั้งแต่สมัยจอร์ช วอชิงตัน ทางเราก็มีแนวโน้มที่จะแปรรูป แต่ว่าความ จำเป็นยังไม่รวดเร็วเท่าประเทศอื่น เพราะเราไม่พร้อม เดี๋ยวนี้ก็ยังไม่แน่ว่าเอกชนจะมีเงินเข้าไปซื้อหมด แต่ถ้ากิจการไฟฟ้าไม่มีอิสระพอ มีนักการเมืองเข้ามาก้าวก่ายไปหมดก็จะผิดวัตถุประสงค์เลย ตอนยุคผมอิสระมาก คุณสัญญา ธรรมศักดิ์ คุณทวี บุญเกตุ ไม่เข้ามายุ่งเลย รัฐวิสาหกิจที่ดีถ้าจะแปรรูปไปเอกชนก็ดีเหมือนกันจะได้มี อิสรภาพและบริหารงานเป็นของตัวเอง แต่ที่ทำอยู่ผมว่าดีที่สุดแล้วคือ ค่อยเป็นค่อยไปเพราะเอกชนไทยไม่มีเงินพอที่จะซื้อกิจการมาทั้งหมด ไม่เช่นนั้นจะต้องอาศัยเงินต่างประเทศและเขาก็จะอาศัยเงินมาบีบ เพราะฉะนั้นเราจะต้องดูให้ดี

อ. เทียนไชย : เห็นด้วยใช่ไหม

ดร. เกษม : เห็นด้วยอย่างที่ทำไปดีอยู่แล้ว ที่ไม่เห็นด้วยคือ แปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่ออะไร เพื่อประสิทธิภาพและเพื่อความคล่องตัวที่ดีขึ้นเห็นด้วย แต่พอบอกว่าจะขายของเก่า เอาเงินเขารัฐ ไม่เห็นด้วย

อ. เทียนไชย : เพื่อช่วยเศรษฐกิจไม่เห็นด้วย

ดร. เกษม : ขายของเก่ากินไม่ค่อยดีนัก แต่ถ้าทำได้ก็ไม่ว่าอะไร อย่างโรงไฟฟ้าราชบุรีทำให้ หุ้นขึ้น แต่ผมไม่เห็นด้วยที่จะเอาฝรั่งเข้ามาเป็นหุ้นส่วน เรื่องไฟฟ้าฝรั่งไม่เก่งกว่าเราแล้ว อาจจะเอาผู้เชี่ยวชาญมาช่วยบ้างแต่ไม่ควรให้มาเป็นเจ้าของ

อ. เทียนไชย : แต่เผอิญยุคนี้เราไม่มีเงิน เศรษฐกิจไม่ดี จึงต้องพึ่งทุนต่างชาติ

ดร. เกษม : แต่ว่าถ้าเราค่อยทำ ก็ไม่ต้องพึ่งต่างชาติ ไม่อย่างนั้นก็จะเป็นของต่างชาติไปหมด อย่าง ป.ล.ส. ฝรั่งเอาไปหมด คนไทยที่ไหนจะมีเงินซื้อหนี้เสีย ก็เราทำกันเอง

อ. เทียนไชย : ท่านเห็นด้วยกับนโยบายเหล่านี้ รวมทั้งการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า (Power pool) ด้วยใช่ไหม

ดร. เกษม : Power pool เคยได้ยินแต่ไม่ค่อยรู้เรื่องมากนัก รู้แต่ว่าทำแถวประเทศเล็กๆ สวีเดน ฮอลแลนด์ แต่ประเทศใหญ่ๆ ไม่รู้ว่าเขาไปถึงไหนแล้ว ก็อยากรู้เหมือนกันว่า Power pool ในแง่ประเทศใหญ่ๆ เป็นอย่างไร ถ้าเป็นลักษณะการแบ่งตามภูมิศาสตร์อาจจะดีกว่า ผมก็ไม่รู้ว่า Power pool ใครแข่งกับใคร

อ. เทียนไชย : ขั้นแรกก็จะแบ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตออกเป็นส่วนๆ ตั้งเป็นบริษัทย่อยๆ นำเข้า ตลาดหุ้น เสร็จแล้วก็ยังมีโรงไฟฟ้าราชบุรี ตอนนี้ก็มี EGCO ขณะเดียวกันก็มี IPP อย่างน้อย 7 โรง ทั้งหมดก็รวมเป็น 10 โรง แล้วในที่สุดทุกโรงก็จะประมูลเข้ามา ทุกวันว่าวันนี้ใครประมูลได้ถูกก็ได้ผลิต และขายให้ผู้บริโภคปลายทางบวกค่าส่ง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งจะมีกรรมการกำกับดูแล

ดร. เกษม : แล้วคนที่สู้ไม่ได้ก็ต้องเลิกไป

อ. เทียนไชย : ก็ต้องเลิกไป แนวคิดคือทุกคนต้องแข่งขันกันใครดีใครอยู่ เพราะฉะนั้นถ้าโรงไฟฟ้าที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะต้องออกไปจากระบบ หรือจะเก็บไว้เป็นสำรอง

ดร. เกษม : ถ้าพูดอย่างนี้เข้าใจ แต่รู้หรือเปล่าว่าคนไทยประมูลแล้วล้มไปกี่หลายแล้ว ไม่ได้งานก็อยู่ไม่ได้อีก

อ. เทียนไชย : ทุกคนสร้างมาแล้วมีต้นทุนลม ทุกคนจะได้ผลิตก็ต้องประมูลเข้ามา

ดร. เกษม : คงช่วงแรกที่ต้องปรับตัวเท่าที่ทราบก็คงต้องฟาดฟันกัน แต่ในสุดก็เป็นไปตามกลไกตลาด

อ. เทียนไชย : จะถ่วงดุลกันไป ก็คงต้องคอยดูประเทศที่ทำ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคลิฟอร์เนีย ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีมีปัญหามาก แต่ประเทศในยุโรปทำหลายประเทศ เช่น อังกฤษ ฟินแลนด์ แต่สหรัฐอเมริกาก็ไม่ทุกรัฐ บราซิลก็ทำ แต่เราอยู่ในยุคต้นๆ แนวคิดนี้ ยังเริ่มไม่ได้นาน ถ้าเราทำตอนนี้ก็เป็นกลุ่มประเทศต้นๆ ที่ใช้วิธีนี้

ดร. เกษม : พอประมูลแล้วเห็นอีกรายต่ำกว่าจะขอเปลี่ยนได้ไหม เพราะกลัวขายไม่ออก

อ. เทียนไชย : ต้องเป็นวิธีแข่งขัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

ดร. เกษม : จะมีโรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงต่างกัน เช่น ก๊าซฯ น้ำมัน พลังน้ำ จะแข่งกันอย่างไร

อ. เทียนไชย : คงจะต้องมาพิจารณากัน เพราะว่าแต่ละโรงไฟฟ้าที่สร้างไว้ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อแข่งขันกัน เพราะโรงไฟฟ้าบางประเภทเดินเครื่องช้า พวกที่เข้าประมูลแต่ละวัน จะต้องเป็นโรงไฟฟ้าพื้นฐาน การที่จะ start up บางทีก็ช้า การที่จะประมูลเข้ามา แต่ละวัน พวกที่เป็นโรงไฟฟ้าพื้นฐานก็อาจจะมีความได้เปรียบเสียเปรียบอยู่บ้าง

ดร. เกษม : ข้อสำคัญคือโรงไฟฟ้าสร้างไปก่อนที่กฎเหล่านี้จะออก

อ. เทียนไชย : คาดว่าจะใช้เวลาประมาณ 3 ปี จึงจะเริ่ม

ดร. เกษม : ขอเป็นความรู้ว่าถ้าต้องการไฟถูก โทรศัพท์ไปถามทุกรายได้ไหม ส่วนกลางจะจัดให้หรือไม่

อ. เทียนไชย : จะมีบริษัทค้าปลีกเกิดขึ้นมา ซึ่งจะซื้อไฟฟ้ามาขายแข่งกับการไฟฟ้านครหลวง ขณะเดียวกันก็มีเอกชนมาตั้งบริษัทค้าส่ง เหมือนธุรกิจน้ำมันคือ ซื้อจากคลังน้ำมัน แล้วไปขายต่อ คือส่งจากคลังน้ำมันแล้วไปขายปลีก ตั้งสถานีบริการของตัวเอง เพราะฉะนั้นอย่างตึกนี้ก็จะมีบริษัทค้าปลีกมาหา ว่าท่านสนใจจะซื้อบริการไฟฟ้าจากเราไหม ในราคาและบริการอย่างนี้แล้วเขาก็ไปจัดหามาให้ โดยไปซื้อส่งมาพอส่งผ่านสาย ไฟฟ้าซึ่งจะต้องจ่ายค่าผ่านสายก็จะมีคนคิดต้นทุนที่เป็นธรรม แล้วสิ้นเดือนเขาก็มาเก็บเงิน คือจะมีบริษัทค้าปลีกหลายรายมาเสนอให้ท่านเลือกว่าใครจะให้ข้อเสนอดี ที่สุด ท่านก็เลือกซื้อจากรายที่ให้ข้อเสนอดีที่สุด แต่ถ้าไม่ดีก็เปลี่ยนตอนนี้มีทางเลือกให้ผู้บริโภคได้เลือกมากขึ้น ก็จะมีอัตราค่าไฟฟ้าต่างๆ มาให้เลือก เช่น ถ้าใช้เวลาช่วงนี้จะราคาถูก แต่ถ้าใช้ช่วงเวลานั้นราคาแพง เขาจะพยายามหาอัตราค่าไฟฟ้าใหม่ๆ ที่น่าสนใจที่เข้ากับธุรกิจมาให้เลือก

ขอถามถึงภาพรวมทิศทางการพัฒนาพลังงานของประเทศในอนาคต ท่านคิดว่าตอนนี้ไปถูกทางหรือเปล่า

ดร. เกษม : ถูกทาง คือมีผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก และ กฟผ. ก็แตกเป็นโรงไฟฟ้าราชบุรีแล้ว ก็ไปในทิศทางที่ถูก คงยากที่จะหวังอะไรเร็วกว่านี้

อ. เทียนไชย : แนวทางที่ภาครัฐทำมาจนถึงจุดนี้ ความจริงก็อยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-2 และ 3 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาไฟฟ้าอย่างเดียว พอแผนฉบับที่ 4 และ 5 เริ่มจะมองทางเลือกจนถึงแผนฉบับที่ 6-7-8 และ 9 เราก็สนับสนุนทางเลือกต่างๆ

ดร. เกษม : ก็ดีใจว่าเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ โดยไม่มีปัญหามากนัก ถึงแม้จะมีพวกแรงงานเรียกร้องบ้าง เผอิญเรามี สพช. แต่ในขณะที่ยากลำบาก เราก็ต้องเห็นใจคนที่ทำงานให้ กฟผ. ซึ่งก็มีประวัติต่อสู้กันมาจนถึงจุดนี้ได้

อ. เทียนไชย : ตอนที่ท่านดูแลเรื่องพลังงานและเป็นรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมด้วย มีใครพูดถึงการตั้งกระทรวงพลังงานไหม ตอนนั้นก็ยังมีสำนักงานพลังงานแห่งชาติ ซึ่งตอนนี้เปลี่ยนเป็นกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน อำนาจหน้าที่ก็กระจัดกระจายกันไปดูจะไม่สมดุลกันเท่าไร

ดร. เกษม : มีคนพูด แต่ที่นี้ตั้งหน่วยงานมาเล็กกว่าหน่วยงานที่จะถูกคุม สำนักงานพลังงาน แห่งชาติคนนิดเดียว บังเอิญคนสมองไม่ทันโลก การไฟฟ้าฯ ก็เลยมีอำนาจเหนือกว่า นอกจากตั้งมาแล้วทุกคนพร้อมใจกันที่จะทำเพื่อสิ่งที่ดี

อ. เทียนไชย : ก็มีการพูดถึงกัน

ดร. เกษม : มีพูดถึง แต่ก็ทำกันไม่ได้

อ. เทียนไชย : ปัจจุบันก็ยังมีการพูดกันอยู่ ก็คงยังไม่เกิดขึ้นถ้าดูอย่างนี้

ดร. เกษม : ถ้าใครบอกทำอย่างนั้นแล้ว อย่างน้อยในชั้นต้นไม่มีใครเสียสิทธิ์ก็ทำได้ กระทรวงมหาดไทยใครอย่ามาแตะไม่เอาด้วย

อ. เทียนไชย : ขอประเด็นสุดท้าย ท่านมองการซื้อไฟฟ้าจากต่างประเทศอย่างไร ปัจจุบันเรามี แนวโน้มจะซื้อไฟจากลาว

ดร. เกษม : ตัวต้นคิดอยู่นี่ ถ้าไม่ใช่นายเกษมไม่มีน้ำงึม

อ. เทียนไชย : ท่านไปเจรจาในสมัยนั้น

ดร. เกษม : เป็นคนที่ทำให้เกิดขึ้นได้

อ. เทียนไชย : ทำไมถึงไปที่ลาว

ดร. เกษม : ตอนนั้นเราเห็นว่าเพื่อนบ้านเราเล็ก ไม่มีรายได้ และมีแหล่งทรัพยากร แต่ไม่มีความต้องการใช้ไฟฟ้ามาก มีน้ำก็ไหลไปหมด ด้วยสัมพันธไมตรีก็อยากจะช่วย และก็ดีสำหรับเมืองไทย ลาวก็ยังด่าผมอยู่เพราะไปซื้อเขาถูก แต่ทำไมซื้อถูกกว่าเราผลิตเอง เพราะเขาได้เขื่อนมาโดยไม่ต้องลงทุน เพราะอเมริกาให้ความช่วยเหลือ เราต้องการที่จะช่วยเพื่อนบ้านก็ซื้อ เขาอยากได้ราคาสูงเกินไป เราให้ไม่ได้เพราะไม่ยุติธรรม สำหรับคนไทย ระบบเชื่อมโยงเป็นของไทย ทำไมไทยจะต้องไปจ่ายไฟราคาแพง เดี๋ยวนี้เขามีทรัพยากรต่างๆ ที่เขาอยากจะส่งออกก็ควรจะพูดกันได้ แต่ถ้าซื้อแล้วแพงกว่าเราผลิตเองจะไปซื้อก็ไม่มีเหตุผล

อ. เทียนไชย : เรามี load ซึ่งต้องการพลังงานอยู่แล้ว ถ้ามีใครผลิตได้ถูกกว่าก็ซื้อ

ดร. เกษม : คิดว่าเห็นด้วยกันทั้งสองฝ่าย

อ. เทียนไชย : ด้วยราคายุติธรรมทั้ง 2 ฝ่าย คุยกับลาวผมเหนื่อย ถ้าเขาพูดกับผู้ว่าการไม่สำเร็จ ก็จะไปหานายกฯ ให้ช่วย

ดร. เกษม : ใช้การเมืองมาบีบการเมือง ทุกวันนี้ก็ยังมีการเมือง

อ. เทียนไชย : แต่ตอนนี้เราขยายไปอีกจะไปซื้อที่จีนด้วย

ดร. เกษม : ถ้าจีนผลิตไฟให้เราถูกกว่าที่เราผลิตเองก็ซื้อ

อ. เทียนไชย : หมายถึงถ้าถูกกว่า เราก็ได้ประโยชน์ เพราะฉะนั้น นโยบายนี้ก็เริ่มจากยุคท่าน

ดร. เกษม : คนที่ไม่รู้ก็ว่าให้ลาวถูก แต่เขาไม่ต้องลงทุน และเรามี load ช่วย พอตอนหลังจะเพิ่มราคาให้แต่ลาวจะคิดราคาเท่ากับน้ำมัน ซึ่งไม่ยุติธรรมกับคนไทย เพราะไม่ได้ใช้ น้ำมันอย่างเดียว มีเขื่อนด้วย แต่ที่นี้คนก็กลัว เพราะตอนนั้นลาวรบกัน ถ้าเกิดลาวไม่ส่งไฟมาลาวตายไม่ใช่ไทยตาย เพราะปริมาณไม่มาก เขาไม่ทำหรอก ตอนนั้นมีเรื่องมาก คนต่างจังหวัดใช้ไฟแพงแต่คนกรุงเทพฯ ใช้ไฟถูก คุณบุญชู โรจนเสถียร เรียกผมไปให้ช่วยเรื่องราคาค่าไฟฟ้า ผมก็บอกให้เกลี่ยราคา เพราะกรุงเทพฯ load ใหญ่ก็ขายราคาพื้นฐานให้แพงกว่าภูมิภาค ตอนยุคนั้นราคาไม่เท่ากัน เป็นต้นทุนจริง ภูมิภาคต้นทุนแพงกว่าก็ขายแพง ที่นี้เราช่วยให้ขายเท่ากัน ต้นทุนที่ขายภูมิภาคแพงกว่ากรุงเทพฯ แต่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ขายให้เท่ากันทั้งๆ ที่ขาดทุนภูมิภาค ก็เฉลี่ยจากนครหลวงไปช่วย ตอนนั้นไม่มีใครรู้ คุณคึกฤทธิ์เป็นต้นคิด อยากได้ อย่างนั้นแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร เราบอกว่าใช้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เป็นตัวผันเงิน

อ. เทียนไชย : ตอนนั้นหาวิธีว่าจะทำอย่างไรให้ราคาเท่ากัน ในที่สุดก็ใช้วิธีขายส่งตกลงให้ กฟผ. เกลี่ยให้ เพื่อให้สัดส่วนเท่ากัน

ดร. เกษม : และ กฟผ. ก็รายได้ลดลงบ้าง

อ. เทียนไชย : ก็เลยได้อัตราเดียวกันทั่วประเทศเหมือนประชาชน

ดร. เกษม : ซึ่งต้นทุนแพงกว่าภูมิภาคมาก แต่เดี๋ยวนี้ไม่แพงกว่ามาก เพราะ load ใหญ่ขึ้น

อ. เทียนไชย : ตอนนี้กลับได้กำไร มีเรื่องน่าสนใจมาก

ดร. เกษม : ตอนนั้นมีเรื่องน่าสนใจมาก น้ำงึมผมเป็นต้นคิด และช่วยเจรจาเรื่องก๊าซฯ กับยูโนแคลและแหล่งก๊าซฯ ที่สุโขทัยของเชลล์ ผมก็เจรจาให้เชลล์ขายให้ถูกกว่ายูโนแคล แล้ว ก็ย้ายกังหันก๊าซมาใช้ยังอยู่จนทุกวันนี้ ถ้าใช้ก๊าซฯ เป็นเชื้อเพลิง เครื่องจะเดินดีกว่าใช้น้ำมัน แต่ถ้าใช้น้ำมันจะมีปัญหามาก สมัยนั้นมีอำนาจที่จะคิดและต่อรองได้ รัฐบาลให้การสนับสนุนมาก แต่โดยมากไม่ต้องถึงระดับรัฐบาลแค่คณะกรรมการไฟฟ้า ซึ่งมีคนดีมาก อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ คุณพจน์ สารสิน คุณทวี บุญเกตุ ตอนนั้นเป็นยุคทอง เพราะกรรมการท่านเป็นผู้ร่วมให้

อ. เทียนไชย : ทำให้การพัฒนามาได้ไกล เพราะว่าปูทางมาตั้งแต่ยุคนั้น รัฐบาลไม่ได้เข้ามายุ่งเลย

ดร. เกษม : ไม่มีเพราะมีพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ กรรมการเปลี่ยนไม่ได้ นอกจากตายหรือทำผิด จะมีอยู่ 2 อย่างเท่านั้นที่จะเปลี่ยนได้ หรือลาออก เดี๋ยวนี้ไม่ได้ เปลี่ยนกันทั้งชุดเลย

อ. เทียนไชย : แต่ก่อน รัฐบาลก็ไม่กล้ายุ่งด้วย

ดร. เกษม : รัฐบาลไว้ใจ ประธานแต่ละท่านมีบารมีเป็นนายกฯ เก่าทั้งนั้น เดี๋ยวนี้นักการเมืองเข้ามาเป็นกรรมการก็เลยเสียหมด พวกบริหารถ้าไม่แข็งจริงก็ไม่ไหว แต่เห็นที่ กฟผ. ทำไว้ดีขึ้นมาก ยกตัวอย่างเช่น โรงไฟฟ้าแม่เมาะที่

สามารถแก้ปัญหาเรื่องก๊าซซัลเฟอร์ ไดออกไซด์ เรื่องสิ่งแวดล้อมสมัยนั้นคิดเพียงสร้างปล่องให้สูงเพื่อให้ลมพัดกระจายไป และก็ติดเครื่องดักฝุ่น ไม่ได้คิดถึงปัญหาเรื่องก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ถ้าสร้างโรงไฟฟ้าไม่มากก็ไม่เป็นไร ผมชื่นชมมากทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องมีอุปสรรคทั้งนั้น แต่ทุกอย่างแก้ไขได้